

Vlaams
Parlement

stuk **1654** (2011-2012) – Nr. 1
ingediend op 1 juni 2012 (2011-2012)

Gedachtewisseling

over de stand van zaken van
de ruimtelijke planningsprocessen
in uitvoering van
het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV)
en de ruimtebalans

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door de heer Dirk Peeters

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Bart Martens.

Vaste leden:

de heren Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens, de dames Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, de heer Pieter Huybrechts, mevrouw Marleen Van den Eynde;
de dames Gwenny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
mevrouw Michèle Hostekint, de heer Bart Martens;
mevrouw Tine Eerlingen, de heer Wilfried Vandaele;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Hermes Sanctorum.

Plaatsvervangers:

de dames Karin Brouwers, Veerle Heeren, de heren Johan Sauwens, Jan Verfaillie;
mevrouw Katleen Martens, de heren Wim Van Dijck, Wim Wienen;
de heren Karlos Callens, Dirk Van Mechelen;
de heer Steve D'Hulster, mevrouw Els Robeyns;
de heer Mark Demesmaeker, mevrouw Liesbeth Homans;
de heer Boudewijn Bouckaert;
de heer Dirk Peeters.

INHOUD

I. Inleidende uiteenzetting	4
1. Planningsprocessen en ruimtelijke uitvoeringsplannen	4
1.1. AGNAS-voortgangsrapportage	4
1.2. Andere afbakeningsprocessen	7
1.3. Uitvoering RSV en omslag naar BRV	10
2. Monitoring uitvoering en geplande toestand	11
3. Project Digitale Stedenbouwkundige Informatie	12
4. Strategische projecten in uitvoering van het RSV	13
II. Bespreking	17
1. Vragen en opmerkingen van de leden	17
2. Antwoorden	19
Gebruikte afkortingen	23

Bijlage: zie [dossierpagina](http://www.vlaamsparlement.be/dossierpagina) op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed hield op 2 mei 2012 een gedachtewisseling met vertegenwoordigers van de afdeling Ruimtelijke Planning van het Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, en met de heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, over de stand van zaken van de planningsprocessen in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en de ruimtebalans.

De getoonde presentatie is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING

De heer *Christophe Vandevoort* van de afdeling Ruimtelijke Planning licht het verloop van de presentatie toe. Er zijn vier delen, met een eerste deel over de planningsprocessen en de ruimtelijke uitvoeringsplannen die daaruit voortvloeien. Het tweede luik behandelt de monitoring van de uitvoering, een derde deel gaat over het project DSI – Digitale Stedenbouwkundige Informatie. Het vierde belicht de strategische projecten in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.

1. Planningsprocessen en ruimtelijke uitvoeringsplannen

De focus van de toelichting ligt op wat er is gebeurd sinds de voorgaande toelichting in de commissie op 15 juni 2011 (*Parl. St.* VI. Parl. 2011-12, nr. 1341/1). Beleidskaders, doorwerking en processen op gemeentelijk en provinciaal niveau worden niet behandeld.

1.1. AGNAS-voortgangsrapportage

In het eerste luik heeft de spreker het over het afbakeningsproces voor de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur, waarvoor sinds 2010 met een nieuwe aanpak wordt gewerkt. Er is een coördinatieplatform (C-AGNAS) opgericht met vertegenwoordigers van de betrokken Vlaamse ministers en administraties en de natuur- en landbouworganisaties, dat de verdere uitvoering van de afbakening opvolgt. Dat coördinatieplatform maakt jaarlijks een ‘gebiedsgericht programma’: op basis van een aantal beleidsmatige prioriteiten en evenwichten en de beschikbare middelen wordt bepaald voor welke gebieden een planningsproces voor de opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan kan opstarten.

Het coördinatieplatform is ook belast met het zoeken naar een aanpak voor algemene problematieken. Daarnaast is er een administratieoverschrijdend planningsteam dat concreet aan de processen werkt.

Gebiedsgericht programma 2012

Hoe is men te werk gegaan voor het gebiedsgericht programma 2012? Sinds 2011 is de aanpak meer gestructureerd via voordracht van gebieden door partners uit het coördinatieplatform: middenveldorganisaties, administraties enzovoort. Alle voordrachten worden onderling geëvalueerd en afgewogen. In functie van een aantal evenwichten en beschikbare middelen wordt een selectie gemaakt. Voor die plannen wordt een uitgebreide agenderingsnota opgesteld waarin context en motivering zijn opgenomen. Het programma 2012 is op 8 december 2011 door het coördinatieplatform goedgekeurd.

Wat is er afgerond uit het programma 2011? Drie RUP's zijn definitief vastgesteld. Eén RUP is niet definitief vastgesteld omwille van een algemene problematiek. Twee RUP's zijn intussen voorlopig vastgesteld; nog twee andere zijn klaar voor een beslissing van de Vlaamse Regering.

Het RUP voor de Dijlemonding is begin 2011 definitief vastgesteld met als doel een aantal projecten in het kader van het Sigmaplan mogelijk te maken. Het is het eerste gewestelijke RUP waarin een erfgoedlandschap integraal is opgenomen. Het gaat dan om een ankerplaats die integraal is vertaald naar een erfgoedlandschap.

Het RUP Vissenakker behelst het herinrichten van een grindwinningsgebied Vissenakker in Kinrooi. Er loopt tevens een project rond een agrarische bedrijvenzone Agropolis.

Het derde vastgestelde RUP slaat op het Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel en aangrenzende openruimtegebieden. De landbouw-, natuur- en bosgebieden die aan het VSGB grenzen vanuit de visievorming, zijn in het RUP meegenomen. Voor de verdere inrichting van het openruimtenetwerk is een uitvoeringstraject opgezet via het Landinrichtingsproject voor de Vlaamse Rand.

Wat betreft het ontwerp-RUP voor de Abdij van Westmalle is het openbaar onderzoek afgerond. Ook daar zal een ankerplaats naar een erfgoedlandschap vertaald worden. Er zijn ook heel wat herbestemmingen voorzien van niet-gerealiseerde woonzones en openbare nutsgebieden naar bosgebieden. Het RUP is mede belangrijk in het kader van de ruimtelijk bedreigde bossen en zou voor het einde van 2012 definitief moeten worden vastgesteld, stelt de heer Vandevooort.

Er is een ontwerp-RUP afgewerkt voor Heverleebos-Meerdaalwoud voornamelijk in functie van een aantal bosuitbreidingsdoelstellingen die ook in de structuurvisie Meerdaalwoud waren voorzien. De recreatieve ontsluiting van het bos wordt georganiseerd via het inrichten van een aantal toegangspoorten.

Het ontwerp-RUP Ettenhovense polder is niet opgemaakt als afzonderlijk plan maar maakt deel uit van het ontwerp-RUP voor de Zeehaven Antwerpen. Dat is op 27 april 2012 voorlopig vastgesteld.

Voorts is er een ontwerp-RUP afgewerkt voor de uitbreiding van het Zwin met bijkomende ontpoldering en de uitvoering van de beslissingen over de Ontwikkelingsschets van het Schelde-estuarium 2010. Het ontwerp-plan is klaar en moet nog voorlopig vastgesteld worden.

Ruimtebalans

Voor de plannen die definitief of in ontwerp zijn aangenomen, is een ruimtebalans opgenomen in de presentatie. De cijfers worden in detail weergegeven in een tabel (zie tabel 'Ruimtebalans RUP's vanuit programma 2011' in de bijlage).

Overdracht processen programma 2011

Van het programma 2011 loopt voor acht processen die in dat jaar zijn opgestart nog volop de discussie met de lokale besturen en de middenveldorganisaties. Zo is er het plan dat is opgemaakt voor de Vallei van de Kleine Nete en Aa. Er is in 2011 een plenaire vergadering over gehouden, maar het proces kon niet doorgaan in de voorliggende vorm. Er is intussen bijkomend onderzoek en overleg geweest en compromisvorming over de bijsturing van een aantal projecten die in het bekkenbeheersplan waren voorzien. Er is tevens afstemming gevraagd met een ander Sigmaplanproject (Varenheuvel-Abroek) en met de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied Graafweiden. Daartoe zijn al initiatieven genomen en er is een ankerplaats voorlopig aangeduid. Die zou in de maand mei 2012 definitief aangeduid worden. Zodra dat is gebeurd, kan aan het plan doorgewerkt worden.

Het RUP Zwinpolder grenst aan het uitbreidingsplan maar neemt eigenlijk de achterliggende polder in een plan op. Het heeft tot doel rechtszekerheid te bieden aan de landbouw. Er lopen nog principiële discussies over de afstemming met de afbakening van het kleinstedelijke gebied Knokke-Heist (Tolpaertpolder). Voorts blijft er nog een probleem voor de ruimtelijke vertaling van de doelstellingen voor de vogel- en habitatrichtlijngebieden. Het gaat bijna volledig om vogelrichtlijngebied.

Er is een RUP-ontwerp ter discussie gesteld voor De Gavers, in de buurt van Kortrijk. Het gaat om het randstedelijk groengebied in functie van de uitbreiding van het provinciaal domein. Het RUP wordt voorlopig ‘on hold’ gezet met het oog op een mogelijke uitbreiding op langere termijn en het conflict ter zake met een aantal generieke maatregelen die directe consequenties hebben voor gebruikers. Ze staan het vereiste maatwerk in de weg.

Het RUP Bouvelebos, Hemsrodebos en steilrand van Moregem in de Leiestreek is belangrijk als testcase om na te gaan hoe instandhoudingsdoelstellingen voor een habitatrichtlijngebied ruimtelijk kunnen worden vertaald in ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Het RUP Landbouwgebieden en beekvalleien tussen Helchteren, Peer, Meeuwen en Bree behelst ook een vogelrichtlijngebied. De eerste discussieplannen liggen op tafel en ook daar moet in eerste instantie rekening gehouden worden met de instandhoudingsdoelstellingen.

Het RUP Ieperboog-Zuid is opgezet in het kader van het project 100 jaar Grote Oorlog. De discussie daarbij spitst zich voornamelijk toe op het vertalen van elementen van onroerend erfgoed zoals ze in ankerplaatsdossiers worden uitgewerkt naar bestemmingen en stedenbouwkundige voorschriften.

Vanuit het Sigmaplan wordt ook het RUP Vallei Grote Nete geïnitieerd. Het plan zit in een eindfase en kan afgestemd worden op de inrichtingsplannen van het Sigmaplan die ook klaar zijn.

Het RUP voor de Vallei van de Nederaalbeek, in de Vlaamse Ardennen, is vooral bedoeld om een aantal agrarische gebieden te bevestigen, met de differentiatie van een aantal kleine beekvalleien als natuurverwevingsgebied. Ook daarin zit een erfgoedlandschap vervat.

De heer Vandevoort legt uit dat nog drie processen recent opgestart zijn. Er zijn nog geen ontwerp- of discussieplannen afgewerkt. Het gaat om het RUP voor het ruilverkavelingsgebied Sint-Lievens-Houtem en het habitatrichtlijngebied Kottembos, dat voor het Maldegemveld en dat voor de Poelberg-Meikensbossen bij Tielt.

Er is ook nog een aantal planningsprocessen die wel opgenomen zijn in het programma maar voorlopig nog niet zijn opgestart. Dat heeft vooral te maken met nog lopende studies of milieuonderzoek (plan-MER) waarvan de resultaten afgewacht worden vooraleer het RUP-proces opgestart kan worden.

Drie nieuwe processen kregen ook een plaats in het gebiedsgericht programma 2012. Ze werden eind 2011 op de agenda geplaatst. In eerste instantie gaat het dan over het RUP voor de Leievallei tussen Kortrijk en Deinze. Dat moet uitvoering mogelijk maken van het project rivierherstel Leievallei. Vervolgens is er een RUP voor de Dijlevallei tussen Haacht en Hever. Dat moet in 2015 het Sigmaplanproject faciliteren. Het RUP Moervaartvallei Mendonk-Wachtebeke hangt samen met een aantal natuurprojecten die zijn gekoppeld aan de ontwikkeling van de Gentse zeehaven.

Inhoudelijke werking coördinatieplatform

Inhoudelijk zijn in het coördinatieplatform een aantal typeproblemen aangepakt, stelt de heer Vandevoort. Een daarvan heeft te maken met de afstemming met het proces rond de opmaak van instandhoudingsdoelstellingen voor speciale beschermingszones. Er is een methode voor uitgewerkt en die is toegepast op het RUP Bouvelobos en Hemsrodebos. Daaruit blijkt dat de methodiek werkt en aanleiding kan geven tot het correct vertalen van instandhoudingsdoelstellingen naar een ruimtelijk plan.

Er is werk gemaakt van een methodiek om gegevens over landbouw op een systematische wijze in te brengen in een planningsproces. Dat moet ervoor zorgen dat op een correcte manier rekening kan worden gehouden met gronden die bij landbouwbedrijven horen. Het laat ook toe een duidelijke afweging te maken onder meer van wat actueel landbouwgebruik behelst, wat ruimtelijk-morfologisch voor landbouw zeer belangrijk is en waar minder landbouwgebruik zit.

Rond het instrumentarium is ook inhoudelijk een analyse gemaakt van instrumenten die met het flankerend beleid te maken hebben. Zo is gekeken naar de kapitaalschaderegeling, waarbij de administratie vooral oog had voor de koppeling aan en verhouding tot andere regelgeving en instrumenten. De spreker wijst erop dat er een samenspel is van heel wat instrumenten en de automatismen daarin die deels maatwerk en een gebiedsgerichte aanpak bemoeilijken. Ter zake zijn voorstellen uitgewerkt die ter bespreking voorliggen.

Er is ook een eerste tussentijdse evaluatie opgemaakt van het participatietraject. Bij alle actoren die bij de lopende RUP-processen betrokken waren, is een peiling gebeurd over hoe ze tegenover het proces en de aanpak van participatie staan. Op basis daarvan zijn er al een reeks eerste aanbevelingen geformuleerd die nu doorvertaald zullen worden in de lopende en nog op te starten processen. Uit deze bevraging blijkt dat er een globale tevredenheid is over het bestaan van een uitgebreid voortraject waarin partners in een vroege fase mee de werkdocumenten bespreken. Er is wel een verschil in begrip over wat een partnerschap kan of moet zijn. Partnerschap gaat immers niet alleen over inspraak, maar ook over engagementen in functie van uitvoering.

Voor grondige en volledige evaluatie van het procesaanpak lijkt het de spreker te vroeg omdat veel planningsprocessen nog in de beginfase zitten.

De middenveldorganisaties zijn blij met het participatietraject, maar wensen wel uitdrukkelijk dat de Vlaamse Regering aan het einde van de rit een beslissing neemt en de resterende knopen doorhakt als men er tijdens het overlegproces met de partners niet uitraakt.

De conclusies zijn de directe aanleiding voor meer schaaftwerk aan de werkwijze rond overleg en communicatie. Dat heeft onder meer geleid tot een aantal gerichte bijsturingen in het processchema.

1.2. *Andere afbakeningsprocessen**Poorten en zeehavens*

De heer *Peter David* van de afdeling Ruimtelijke Planning bespreekt de andere thema's en gaat eerst in op de poorten en de focus op de zeehavens. In de voorgaande jaren is gewerkt aan visievorming, stelt hij. Daardoor zit dat intussen in een fase van juridische vertaling in ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Voor de zeehaven van Gent is men bijna klaar voor een definitieve vaststelling van fase 2, die voornamelijk over een aantal koppelingsgebieden gaat.

Heel recent zijn er voorlopige vaststellingen gebeurd voor de zeehaven van Antwerpen, op 27 april 2012, en die van Oostende. Voor beide start kortelings het openbaar onderzoek: voor Antwerpen in juni 2012, voor Oostende loopt die termijn van 8 mei tot 6 juli 2012.

Voor het proces van de haven van Zeebrugge loopt de visievormingsfase nog met onder meer het strategisch haveninfrastructuurproject of SHIP.

Economisch Netwerk Albertkanaal

Voor algemene informatie over het Economisch Netwerk Albertkanaal verwijst de spreker naar vorige besprekingen en de projectwebsite www.vlaanderen.be/ena. De werking verloopt via het coördinatieplatform ENA dat wordt aangestuurd door het kabinet Ruimtelijke Ordening. De bestaande werking wordt voortgezet en een nieuwe opdracht voor de procesbegeleiding en communicatie werd in 2011 gegund.

De globale plan-MER voor het economisch netwerk is momenteel in de fase van ontwerp-tekstbespreking. Na de goedkeuring ervan kan besluitvorming plaatsvinden over drie zoekzones, met name Genk-Zuidoost, Ranst Zwaaikom en Zolder Lummen Zuid.

Voorts wordt in het kader van het ENA gefocust op realisaties op het terrein, en sommige actiepunten zijn gereactiveerd. Voor enkele specifieke terreinen (Genk Zuidwest/Termien en Tervant) is recent een plan-MER goedgekeurd en wordt de opmaak van een gewestelijk RUP voorbereid. Er wordt ook gewerkt aan diverse herstructureringsprojecten die, indien de inrichtingsplannen het uitwijzen, tot een herbestemming kunnen leiden (bijvoorbeeld voor Insteekhaven Lummen, Hannekenshoek of Antwerpen Kanaal). Met de lokale besturen wordt dan telkens nagegaan wie de herbestemming doorvoert. In een aantal gevallen is geen herbestemming meer nodig en wordt al gewerkt aan inrichtingsstudies of project-MER's.

Andere infrastructuurprojecten

Andere infrastructuurprojecten waarin Ruimtelijke Ordening veeleer faciliterend optreedt op vraag of initiatief van het Agentschap Wegen en Verkeer van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken zijn bijvoorbeeld de recente initiatieven voor de verbinding Ieper-Veurne, de werkzaamheden inzake Poort Oost bij Antwerpen en de Oosterweelverbinding die in plan-MER-fase zit.

Voor de verbinding Ieper-Veurne is een plenaire vergadering gehouden over het voorontwerp-RUP. Het ontwerpplan en de beslissing over de voorlopige vaststelling zijn in voorbereiding en kunnen op korte termijn aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd.

Met betrekking tot de al eerder inhoudelijk toegelichte projecten rond Poort Oost bij Antwerpen is op 23 december 2011 door de Vlaamse Regering een principiële beslissing genomen over de 'Procesnota', over de samenhang van de projecten en de werkwijze om tot resultaten te komen. Voor twee belangrijke projecten (tweede spoorontsluiting zeehaven Antwerpen en de A13/A34) wordt een plan-MER opgemaakt. Voorafgaand aan de publieke consultatie, die tot 30 april 2012 liep, heeft er overleg plaatsgevonden tussen de betrokken besturen, het middenveld en de lokale actiegroepen. Er is in de voorgaande maanden dan ook sterk ingezet op communicatie, stelt de heer David, met een reizende infomarkt. In de presentatie wordt aangegeven hoeveel plekken zijn aangedaan en hoeveel buurtbewoners met de infomarkt zijn bereikt. Er wordt ook doorverwezen naar de website www.poortoost.be voor meer gegevens.

Leidingen

Ruimtelijke Ordening treedt ook faciliterend op inzake leidingen, dit vanuit een eigen doelstelling om alternatieve vervoersmodi te versterken. Het gaat dan onder meer om ondergrondse leidingen, aardgasleidingen en elektriciteitsleidingen. Met het oog op het aantakken van windmolens op de Noordzee op het elektriciteitsleidingsnet, lopen een aantal projecten. In het kader van het Stevinproject wordt een nieuwe bovengrondse en deels ondergrondse leiding gebouwd tussen Zeebrugge en Zomergem. Dat project zit in de allerlaatste fase van de goedkeuringsprocedure. Het wordt een van de volgende weken aan de Vlaamse Regering voorgelegd voor definitieve goedkeuring.

Het Braboproject in de Antwerpse regio is minder omvangrijk, maar wel cruciaal voor de structuur van het hoogspanningsnet en de elektriciteitsvoorziening van de Antwerpse regio en in het bijzonder de zeehaven. Het is net opgestart en er is nu een principebeslissing in voorbereiding.

Voor wat het aardgasnetwerk betreft, is men begin mei 2012 gestart met een project dat een verbinding moet realiseren tussen Duinkerke en Zeebrugge. Die verbinding moet het globale aardgasnetwerk versterken. Beide worden in de volgende jaren uitgebouwd tot belangrijke knooppunten in het Europese aardgasnetwerk. De Vlaamse Regering heeft een principebeslissing genomen over de verbinding. Er wordt een concreet tracé uitgewerkt, waarna dan het milieueffectenonderzoek van start kan.

Voor Fluxys lopen daarnaast nog een aantal kleinere projecten om de bevoorradingszekerheid te verhogen en te versterken.

Delfstoffen

Wat betreft de delfstoffen wordt een evaluatie van de methodiek gemaakt. In het verleden werd gewerkt met oppervlaktedelfstoffenzones. Partners en gemeenten werden geconsulteerd om een visie te ontwikkelen over samenhangende delfstoffenzones. Die methodiek van globale en algemene delfstoffenplannen wordt geëvalueerd. Daarbij wordt onderzocht in hoeverre de ruimteclaim van de delfstoffen gebiedsgericht, maar ook algemeen, kan worden afgewogen tegen die van andere ruimteclaims. Er wordt aan een nieuwe methodiek gewerkt. De spreker kan geen uitsluitsel geven over de tijdspanne waarbinnen een beslissing daarover te verwachten valt. Qua visievorming is er in 2011 derhalve wel iets minder ingezet. Het werd dan ook mogelijk om een aantal lopende processen waarvoor de visievorming was afgerond juridisch te verankeren. Er is een oplijsting beschikbaar van de vijf delfstoffengebieden waarvoor een RUP goedgekeurd of in opmaak is.

Integraal waterbeheer

De heer David vermeldt de voor het integraal waterbeheer strategische projecten rond de Demervallei en de Dendervallei, respectievelijk in uitvoering en in voorbereiding. Ze behelzen zowel visievorming als het opmaken van RUP's waar nodig en het uitwerken van inrichtingsvoorstellen. Voor de Demervallei werkt men op de drie sporen. Voor het project Dendervallei is de vormgeving nog niet duidelijk.

Voorzieningen

Onder de algemene titel Voorzieningen wordt nog aantal specifieke punten vermeld. Dat omvat een definitief goedgekeurd plan voor de gevangenis van Beveren. Het project bevindt zich in de fase van de bouwvergunning.

Er wordt nog in de voorbereidende plan-MER-fase gewerkt aan mogelijkheden voor de ondergrondse opslag van kernafval in Mol. Het RUP zou specifiek gaan over de bouw van een bezoekerscentrum.

Voor het koninklijk domein in Opgrimbie wordt een MER opgemaakt. Daarna wordt gestart met de opmaak van een voorontwerp-RUP.

Recreatie

Ook inzake recreatie treedt Ruimtelijke Ordening vooral faciliterend op, en dat op vraag van de initiatiefnemers. Er is de afgelopen maanden meer werk gestopt in de visievorming en er zijn dus minder voorlopig of definitief goedgekeurde RUP's.

Voor het vliegveld van Overboelare is wel een plenaire vergadering gehouden. Dat wordt verder geïntegreerd in het project Dendervallei, waar het vliegveld zich op een heel laag-gelegen deel situeert.

Andere recreatieprojecten op Vlaams niveau omvatten vooral golfterreinen. Er is visievorming bezig voor bestaande en nieuwe golfterreinen in Mol-Postel, voor Schilde loopt een milieueffectenonderzoek, voor Olen wordt door de eigenaars nog een concreet project uitgewerkt dat dan moet worden voorgelegd aan de technische werkgroep Golf. In Ranst gaat het om een bestaand golfterrein waarvoor al milieuonderzoek gebeurd is en waar de voorbereidingen voor het RUP lopen. Voor een tweede golfterrein in Knokke-Heist wordt aan een plan-MER gewerkt. Voor een nieuw golfterrein in Sint-Gillis-Waas is een plenaire vergadering gehouden en kan op korte termijn een voorlopige vaststelling door de Vlaamse Regering verwacht worden.

Stedelijke gebieden

Op Vlaams niveau zijn de grootstedelijke en regionaalstedelijke gebieden steeds een speerpunt geweest, stelt de heer David. Voor de dertien stedelijke gebieden resten er nog twee processen om af te ronden: Leuven, waar de plan-MER zich in de eindfase bevindt en er allicht nog voor de zomer een goedkeuring kan volgen, en Hasselt-Genk waarvoor de plan-MER in 2012 zou worden afgerond. Zodra de vertaling naar een RUP is gebeurd, zijn ook die processen afgerond.

Voor het VSGB is eind 2011 het gewestelijke RUP definitief goedgekeurd, net als voor de wijziging aan de omgeving van het Centraal Station in Antwerpen, ter hoogte van het Kievitplein.

1.3. *Uitvoering RSV en omslag naar BRV*

De heer *Peter David* besluit met enkele algemene vaststellingen. Men kan vaststellen dat er opnieuw vragen rijzen over de robuustheid van de RUP's. Na goedkeuring worden ze niet zelden aan de Raad van State voorgelegd en wordt een te groot aantal ervan vernietigd. Er loopt een onderzoek om de robuustheid te verhogen. Men hoopt zo een concreet beeld te krijgen van welk RUP's vernietigd worden en waarom.

Nieuw is dat de rol van SARO en VLACORO via een decreetswijziging werd geherformuleerd. Dat impliceert dat het Departement Ruimtelijke Ordening voortaan de bezwaarschriften die worden ingediend tijdens een openbaar onderzoek over een gewestelijke RUP verwerkt en dus de administratieve voorbereiding doet voor de Vlaamse Regering, die uiteindelijk beslist. Die voorbereidende rol met advies aan de Vlaamse Regering is voor de VLACORO weggefallen.

De spreker stelt dat ook wordt vastgesteld dat de klassieke en verplichte openbare onderzoeken die nog voor alle gewestelijke RUP's worden uitgevoerd, niet altijd precies kunnen inschatten wat er leeft bij de bevolking of maatschappelijke groepen. Er wordt daarom wat geëxperimenteerd met de zogenaamde infomarkten. Een aantal instanties hebben daar dan een informatiestandje waar de burger rechtstreeks informatie kan bekomen van ontwerpers of bijvoorbeeld van de Vlaamse Landmaatschappij, die dan een inrichtingsvoorstel uitwerkt, of van de initiatiefnemer, zoals bij wegenprojecten, of van Waterwegen en Zeekanaal, die de achtergrond van een project kan schetsen. Dat biedt een een-op-een-relatie tussen overheid en burger. De meerwaarde ervan wordt onderzocht.

Een laatste punt dat de heer David aanhaalt, is dat tegelijk met de uitvoering van het RSV een Beleidsplan Ruimte Vlaanderen wordt uitgewerkt. In opzet wordt het BRV volgens de spreker nog meer uitvoeringgericht dan het RSV was. Dat betekent dat men in de loop van 2012 grondig nadenkt over hoe de uitvoering van dat BRV moet worden geconcipieerd. Het impliceert tegelijk dat er stilaan wordt gewerkt aan een omslag van de uitvoering van het RSV naar de uitvoering van het BRV. De spreker vermoedt dat een deel van de uitvoering van het RSV mogelijk ook uitvoering kan geven aan het BRV, als de doelstellingen in elkaars verlengde liggen. Men wil echter tijdig beginnen met het oog op dat hoofddoel van uitvoeringsgericht werken.

2. Monitoring uitvoering en geplande toestand

De heer *Peter Willems* van de afdeling Ruimtelijke Planning vervolgt de toelichting met data en cijfers in het kader van de monitoring van de vermelde planningsprocessen. Ter informatie zijn er een achttal slides met de stand van zaken van de lopende processen en de fase waarin ze zich bevinden, voor zover ze in de formele procedure vanaf de plenaire vergadering terechtkomen.

Een andere manier om de processen te monitoren, is het onderzoeken van oppervlaktecijfers. Het RSV omvatte een aantal kwantitatieve taakstellingen betreffende bestemmingscategorieën in verband met de ruimte waarin moet worden voorzien voor de diverse activiteiten. Er werden acht categorieën vastgelegd. De opvolging gebeurt aan de hand van een indicator, algemeen bekend als de ruimteboekhouding of ruimtebalans RSV. Ze geeft een synthese van de geplande toestand. De ruimteboekhouding zegt bijgevolg nog niet alles over wat er effectief op het terrein gebeurt.

De heer Willems geeft nog aan dat de streefcijfers in de getoonde tabel gebaseerd zijn op de tweede gedeeltelijke herziening van het RSV van eind 2010 met een aanpassing van bepaalde taakstellingen inzake recreatie en industrie (tabel 2 van de bijlage). De tabel geeft ook alleen de definitief goedgekeurde plannen weer en netto cijfers voor de berekende saldo's. Men moet ook altijd met een bepaalde foutmarge rekening houden omdat de plannen niet altijd perfect in elkaar passen.

Als nulmeting van het RSV wordt officieel 1 januari 1994 aangehouden. 2007 was eveneens een belangrijk ijkpunt. De toestand per 1 januari 2012 is weergegeven, net als die van precies een jaar eerder om te kunnen visualiseren wat er is intussen is gebeurd. De bestemmingscategorie Wonen blijft in evenwicht. Recreatie neemt vooral vanaf 2007 toe. Het streefcijfer ter zake werd bijgesteld bij de laatste herziening van het RSV. In de groene categorieën is nog werk aan de winkel om de streefcijfers te halen. Landbouw vormt een complement van verschillende andere toenames en moet dus als enige categorie afnemen. Voor industrie is er een opdeling tussen wat er binnen de zeehavens gebeurt, en de industrie buiten deze poorten. De taakstellingen in het RSV voor bijkomende bedrijventerreinen slaan alleen op de industrie die buiten de poorten moet toenemen. Dit streefcijfer is ook bijgestuurd naar 66.000 hectare. Bij optelling van beide cijfers (binnen en buiten de poorten), komt men intussen ongeveer aan wat er in het oorspronkelijke RSV was vooropgesteld. De bijstelling van het RSV heeft voor nog wat extra beleidsmarge gezorgd.

Het moet dan wel gaan om de aanleg van kwalitatieve terreinen op de juiste plek, met een degelijke inrichting.

Dat er enkel definitief goedgekeurde plannen zijn opgenomen, heeft te maken met het feit dat het nog altijd moeilijk blijkt om snel en gedetailleerd zicht te krijgen op de planprocessen en hun verloop. Er is een informaticaproject opgestart in 2012 om in dat verband een grote stap voorwaarts te zetten en sneller en meer in detail basisinformatie te bekomen ten behoeve van de monitoring.

3. Project Digitale Stedenbouwkundige Informatie

Het project DSI, Digitale Stedenbouwkundige Informatie, moet het mogelijk maken de plannen sneller op een digitale wijze te verzamelen en dat in GIS-formaat.

Het probleem aan de basis van het ontstaan van het project was dat er nog steeds geen volledig, betrouwbaar, continu bijgewerkt en geografisch digitaal overzicht beschikbaar was van de vigerende verordende ruimtelijke plannen. Dat strekt vanaf het gewestplan tot al de BPA's, APA's, en RUP's op alle bestuursniveaus die onder diverse wetgevingen ruimtelijke ordening zijn opgesteld en nog gelden.

De heer *Peter Willems* stelt dat men niet van nul diende te beginnen en dat er in de voorbije jaren al veel is gebeurd, ook qua digitalisering. Er restten echter nog te veel hiaten. Uit al de discussies met de partners, provincies en gemeenten, was gebleken dat de meest urgente behoefte een uitwisselingsplatform betrof. Het moest de bedoeling zijn dat iedereen vanuit de eigen werkplek de plannen en de juiste data kon invoeren in een uitwisselplatform met voldoende detail. Dat komt dan in een soort grote verzamelbak terecht die als samengestelde authentieke bron kan dienen voor al die plannen.

Eind 2011 is een project gegund dat in februari 2012 is opgestart in samenwerking met een privébedrijf. Er zijn twee doelstellingen. In eerste instantie een procesmatige, waarbij de zwaktes van het bestaande systeem worden opgespoord, zodat verbeteringen gefaseerd kunnen uitgewerkt worden. Er is veel overleg met de stakeholders gepland ter zake. Zo moeten de technische richtlijnen voor uitwisseling beter op elkaar afgestemd worden en een echt richtlijnenboek vormen zoals dat in Nederland ook het geval is.

Er worden ook aanbevelingen geformuleerd, enerzijds voor de nodige aanpassingen aan de regelgeving en ook inzake de beheersstructuur die doordacht en effectief moet zijn.

De technologische poot, of het echt opzetten van het uitwisselingsplatform, behelst dat de plangegevens volgens afgesproken formaten kunnen worden ingevoerd en dat dit zelfs automatisch kan in bepaalde gevallen. Op de ingevoerde gegevens worden een aantal validatieregels toegepast om de vormelijke kwaliteit te checken. Vervolgens passeren ze nog een aantal filters om dan in een publicatieomgeving terecht te komen. Daarna is er een breed hergebruik mogelijk door doelsystemen: viewers, ruimtelijk-analytische systemen, ondersteunende systemen inzake vergunningverlening enzovoort.

De heer Willems stelt dat het om een strategische investering gaat met een duidelijk multiplicatoreffect. Het systeem verdient zichzelf terug. Het kan enorm veel interne en externe processen katalyseren. De opmaakprocessen van de vele RUP's op diverse beleidsniveaus zullen vlotter kunnen verlopen en de monitoring wordt simpeler en meer gevarieerd omdat de informatie gemakkelijker toegankelijk is. Talrijke studies, rapporten en wetenschappelijke onderzoeksprojecten maken veelvuldig gebruik van deze gegevens en hebben veel baat bij dit initiatief. Het ter beschikking stellen van digitale ruimtelijke planinformatie werd ook al vermeld als een belangrijk aandachtspunt bij een initiatief als de versnelling van investeringsprojecten, stelt de spreker. De digitale bouwaanvraag is een volkomen complementair project. Naast de concrete documenten die uitgewisseld moeten worden,

gaat het vooral ook om de beschikbaarheid van de geografische informatie die veel mogelijkheden tot gesofisticeerd hergebruik biedt.

Tot de succesfactoren voor het project wordt in de eerste plaats een gefaseerde aanpak gerekend. Uit de Nederlandse ervaring heeft men geleerd dat er een duidelijk keerpunt moet worden vastgesteld: nieuwe plannen moeten aan bepaalde vormelijke regels voldoen. De oudere vigerende plannen zo aanpassen dat ze aan dezelfde digitale vormvereisten voldoen, zal niet zo eenvoudig zijn, stelt de heer Willems. Dat kan allicht enigszins opgevangen worden door een verschillende detailleringsgraad te hanteren en bijvoorbeeld met de plancontouren te beginnen om van daaruit dan door te verwijzen naar andere websites.

Er moet een haalbaar ritme aangehouden en bewaakt worden. De gemeenten vooral hebben tijd nodig om allemaal mee in het verhaal te stappen en er moet dan ook in een overgangperiode worden voorzien. De gemeenten en provincies moeten de zinvolle toepassing van het systeem inzien en er zelf ook wat aan hebben, bijvoorbeeld doordat ze zelf geen gegevens van andere instanties meer moeten gaan beheren. Maar tegelijk is een stok achter de deur nodig voor de gemeenten die uiteindelijk niet meestappen, zoals bijvoorbeeld de koppeling aan de goedkeuringsprocedure op termijn.

Het invoeren van het verplicht karakter moet in fasen verlopen. De grote heterogeniteit in de capaciteit van de deelnemers en in de beschikbaarheid van de digitale gegevens is een belangrijke factor die moet worden ingecalculeerd. Vele gemeenten functioneren nog vrij zwak wat betreft omgaan met ingewikkelde geografische informatie, andere staan dan weer verder dan de gewestelijke overheid. Er is ook een koppeling met de opzet van een Geografische Data-Infrastructuur Vlaanderen. De kwaliteit van de digitale geografische gegevens die op het platform komen, moet immers continu gegarandeerd worden door de bronhouders, wil het platform optimaal bruikbaar zijn.

Het ultieme doel is een win-winsituatie voor iedereen. Verankering in de wetgeving wordt essentieel geacht, zeker met het oog op de mogelijk verplichte digitale afhandeling van de procedure.

Het beheer van de vooropgestelde oplossing en dus de managementstructuur erachter is van wezenlijk belang.

Wat betreft de timing is de afronding van de eerste fase van het project DSI voorzien voor het einde van 2012, met oplevering eind november of begin december 2012. In principe wordt dan vanaf januari 2013 de mogelijkheid geboden om een digitale procedure te hanteren voor RUP's. Adviezen kunnen dan ook digitaal worden afgehandeld. Overgangsmaatregelen zijn volgens de heer Willems aangewezen, zeker ten aanzien van de lokale partners.

4. Strategische projecten in uitvoering van het RSV

De heer *Gerard Stalenhoef* gaat in op de strategische projecten in de uitvoering van het RSV. Hij stelt dat de uitdagingen nog steeds dezelfde zijn als ten tijde van de opmaak van het RSV, met name de realisatie van de planning. De huidige uitdagingen zijn terug te vinden in diverse plannen, beleidsnota's enzovoort van de Vlaamse Regering. Ook de versnelde investeringsprojecten zijn eruit voortgevloeid. Ook op lokaal niveau, in nota's in verband met het BRV en in wetenschappelijke onderzoeken, publicaties blijkt de nood aan samenwerking rond de effectieve uitvoering.

Subsidie-instrument (besluit van de Vlaamse Regering van 5 oktober 2007)

De spreker toont een kort historisch overzicht van de strategische projecten als subsidie-instrument. Dat gaat terug tot voor de opmaak van het RSV, met subsidies die in het

kader van het grond- en pandenbeleid werden verleend voor het verwerven van gronden en constructies (besluit van de Vlaamse Regering van 24 juli 1996). In 1997 werden de strategische projecten als instrument expliciet in het RSV opgenomen, zowel voor stedelijke gebieden als het buitengebied.

In 2004 leidde dit tot de goedkeuring door de Vlaamse Regering van het subsidiebesluit voor strategische projecten in uitvoering van het RSV, met een specifiek luik projectcoördinatie (besluit van de Vlaamse Regering van 4 juni 2004). Met de subsidie kon dan één persoon aangesteld worden voor de coördinatie gedurende drie jaar van een strategisch project.

In 2007 speelde de discussie opnieuw en was het zaak de eerdere twee besluiten te integreren, te moderniseren en na te gaan hoe ze meer strategisch konden worden ingezet. Het besluit van 1996 is dan opgeheven en ingebed in de werking rond strategische projecten. De subsidie voor het verwerven van gronden en constructies kan derhalve nog, zij het alleen voor wat de strategische projectgebieden betreft.

Ook het luik projectcoördinatie is aangepast: het bedrag is opgetrokken tot 100.000 euro per jaar per project, gedurende maximaal drie jaar. Het mag maximaal om 80 percent gaan en de lokale actoren nemen het overige deel op zich.

Het vigerende subsidie-instrument dateert zodoende van 5 oktober 2007.

Geïntegreerde aanpak

De spreker belicht vervolgens een aantal kenmerken van het instrument. Projecten worden effectief in realisaties omgezet. Er wordt effectief gewerkt rond ruimtelijke projecten, op een gebiedsgerichte manier. Stedelijke en open gebieden kunnen in elkaar overvloeien. Dat onderscheid wordt niet langer gemaakt, stelt de heer Stalenhoef.

Het gaat om integrale projecten en geen sectorale aangelegenheden. De projectcoördinatie wordt aan een team toevertrouwd en niet langer aan één persoon. Dat wordt mogelijk met de vooropgestelde bedragen. Bovendien blijkt dat personeelsleden van de kernactoren mee instaan voor de aansturing en dat daardoor een meer stabiele organisatiestructuur mogelijk wordt.

Strategische projecten hebben een hefboomfunctie: door eraan te werken en er samen in te investeren en instrumenten en middelen in de bewuste gebieden te bundelen, kunnen andere middelen worden aangetrokken of deelprojecten worden opgezet en mee gerealiseerd.

De twee belangrijkste sporen in de meeste strategische projecten zijn de concretisering van een visie, aan de hand van bijvoorbeeld masterplannen, streefbeelden en dergelijke, en een concreet actieprogramma dat daaraan wordt gekoppeld. Dat laatste wordt steeds meer op systematische wijze in besluitvorming omgezet aan de hand van charters, beslissingen, principebeslissingen, overeenkomsten, convenants enzovoort. Er wordt getracht tot een zekere regelmaat te komen, analoog met de logica van investeringsprojecten.

Communicatie en participatie in alle projecten en over het geheel krijgt expliciete aandacht. Er wordt in alle strategische projecten hieraan gewerkt.

Veeleer een uitdaging voor de toekomst is dan weer de financiële structuur. Het bundelen van instrumenten en middelen kan het allicht mogelijk maken op termijn te evolueren naar gebiedsboekhouding, of gebiedsfondsen, oppert de heer Stalenhoef. Sommige projecten zijn daarmee bezig. Dat kan ertoe leiden dat de begrotingen gestroomlijnd raken.

Ook het grondbeleid is een fundamenteel aspect in elk strategisch project. Het uitbouwen van een concrete strategie hiervoor is ook gekoppeld aan de verwervingssubsidie. In de toekomst zullen ondersteunende maatregelen, verdere afspraken en nieuwe regelgeving gestalte moeten krijgen om in de strategische gebieden in Vlaanderen effectief tot realisaties te komen.

Resultaten en overzicht van de ingezette middelen

Vervolgens overloopt de spreker enkele resultaten met de diverse instrumenten. Het oude besluit van 1996 heeft tot 47 verschillende projecten geleid. Er werd 18,5 miljoen euro geïnvesteerd.

Het eerste subsidiebesluit van 2004 gaf aanleiding tot veertien strategische projecten ten bedrage van 2,3 miljoen euro aan investeringen, enkel aan het luik coördinatie.

Onder het besluit van 2007 zijn intussen drie oproepen gepasseerd met in totaal 23 projecten. De investering bedraagt ruim 6 miljoen euro. Vier verwervingssubsidies bedroegen ruim 1 miljoen euro. Alle data ter zake zijn in de presentatie beschikbaar gesteld (zie bijlage).

In totaal hebben een dertigtal verschillende strategische projecten al subsidies ontvangen.

Aanzet tot evaluatie

Op basis van de ervaringen bij het inzetten van het instrument strategische projecten meldt de spreker dat er ten behoeve van een goede communicatie een website is opgezet over de strategische projecten: rsv.vlaanderen.be. Alle projecten worden er toegelicht.

Er is sprake van een serieuze kennisgeneratie, waarbij vele mogelijkheden worden geboden voor monitoring en evaluatie. Tegelijk is het belangrijk dat er een uitwisseling van ervaringen tussen coördinatoren gebeurt. In 2009 en 2011 kwamen de projectcoördinatoren van alle projecten bij elkaar in workshops om duidelijk te maken waarmee men bezig was. De verschillende presentaties zijn op de website rsv.vlaanderen.be raadpleegbaar.

Het partneroverleg met andere agentschappen en instanties loopt zowel over het geheel (Vlaams niveau) als per project steeds beter. In de komende jaren zal dit hopelijk leiden tot verdere gezamenlijke beslissingen over de inzet van instrumenten en middelen in strategische gebieden, maar ook over een sterke samenwerking binnen de Vlaamse overheid.

In de afgelopen jaren werden verschillende bijdragen geleverd aan het (ruimtelijk) beleid.

De inbedding in de organisatie is van wezenlijk belang op de drie beleidsniveaus: gemeentelijk/stedelijk, provinciaal en Vlaams. Het gebiedsgericht werken, synchroniseren en samenwerken, het bundelen van overleg is telkens weer een uitdaging die aandacht krijgt. Er zijn enige successen geboekt waarbij er effectieve omzetting is naar reguliere werking. De spreker haalt aan dat Gent, Antwerpen, Turnhout nu over gebiedsgerichte cellen beschikken.

Hoeveel middelen effectief zijn gerealiseerd inzake investeringen op het terrein is volgens de spreker niet meer te monitoren. Het gaat om ettelijke miljoenen euro's.

Strategische projecten blijken een sterke bijdrage te leveren aan het creëren van een breed draagvlak voor ruimtelijke ordening bij de bevolking. De activiteiten die hiervoor in de verschillende projecten worden georganiseerd zijn heel verschillend, en nemen een aanzienlijke plaats in de werking in. Zo worden allerhande publieksmanifestaties, wandelingen en toelichtingen georganiseerd om de burger nauw te betrekken bij wat er gebeurt, vaak in zijn achtertuin.

Hoogtepunten 2011

Tot slot vermeldt de heer Stalenhoef nog vijf projecten, één per provincie, die in de kijker stonden in het voorbije jaar. De Demervallei was het eerste strategische project in het buitengebied. In 2011 is een principiële beslissing genomen met de ondertekening van eenzelfde document door de Vlaamse Regering, met vier agenderende ministers, de deputatie Vlaams-Brabant met drie gedeputeerden, vijf colleges van burgemeester en schepenen, Waterwegen en Zeekanaal NV en het bekkenbestuur met aan het hoofd de gouverneur van de provincie Vlaams-Brabant. Het is een enorme stap in de richting van gedeelde verantwoordelijkheden, meent de spreker. De koppeling met AGNAS en wateroverlastbestrijding is een feit. Momenteel loopt de samenwerking verder vanuit de opgebouwde dynamiek, maar binnen de Sigmastructuur. Er wordt onder meer aan een plan-MER gewerkt.

Voor de ‘stationsomgeving Kortrijk’, een ouder project, is de subsidieperiode in 2011 beëindigd. Het project is in de drie jaar verbreed van oorspronkelijk één gebouw bij het station naar een veel ruimer gebied: de zogenaamde westelijke banaan waarvan het project een deel uitmaakt. De coördinatie wordt nu grotendeels door de stad Kortrijk getrokken middels een gebiedsgerichte cel Strategische Projecten en Beleid. Het is intussen een operationeel geheel.

Voor het strategische project De Wijers in Limburg is na afloop van de eerste subsidieperiode een tweede subsidie aangevraagd en toegekend. Ook dat project is verbreed. Het liep in samenspraak met de Vlaamse Landmaatschappij, omdat er tevens een plattelandsproject was. Het gebied is nu letterlijk op de kaart gezet. Drie jaar eerder was de aanpak nog vrij gefragmenteerd. Door het vele specifieke onderzoekswerk, de workshops ‘Ecosysteemdiensten’ en de koppeling te leggen met bestaande plannen of projecten komt een gezamenlijke agendering in beeld, oppert de heer Stalenhoef. Al de ervaringen en studies zijn gebundeld in een agenderingsnota. Die wordt op 24 mei 2012 verder toegelicht in een ceremonie. Het moet de basis zijn voor de verdere werking. De nieuwe projectsubsidie is aan de provincie Limburg toegekend en laat een bredere aanpak toe. Er is een coördinatieteam, samengesteld uit vertegenwoordigers van allerlei instanties.

Aan het project ‘Turnhout 2012’ werd een verwervingssubsidie toegekend voor gronden en constructies in de stationsomgeving. Dat is nog maar één van de tien deelprojecten in het strategische project dat een groot deel van het regionaalstedelijke gebied betreft. De stad heeft met het oog op de mogelijkheid van subsidiëring enorm geïnvesteerd in overleg en een informatiesysteem om de gronden te kunnen monitoren en op basis daarvan te kunnen onderhandelen. Er zijn nieuwe en ingenieuze systemen toe opgezet, onder meer via de aankoop van aandelen.

In Oost-Vlaanderen is het eerste strategische project opgestart dat niet specifiek één gebied betreft, maar een thema. Oorspronkelijk werd het ingediend voor windturbines, maar het is verbreed naar ‘Energie landschap Oost-Vlaanderen’. Het thema wordt ook steeds belangrijker in het kader van het Vlaams ruimtelijke beleid en het project fungeert daarbij als pilootproject.

Bijkomende oproep 2012

Zeer actueel is dat er een bijkomende oproep werd gelanceerd. Ingevolge het systeem van het besluit van 2007 wordt ten minste eenmaal per jaar een oproep gelanceerd. Er zijn er intussen vier geweest. Als er bijkomende middelen zijn, is een bijkomende oproep mogelijk, waarbij specifieke, bijkomende criteria worden geformuleerd. De lopende bijkomende oproep formuleert aanvullende criteria die het mogelijk moeten maken om projecten te

selecteren voor de zogenaamde stadsregio's. Aanvragen kunnen ingediend worden tot 1 juni 2012. Er is een informatiemoment voorzien voor alle betrokken gemeenten (ongeveer die gemeenten die in groot- en regionaalstedelijke gebieden zijn gelegen). Doelstelling van deze projecten zal zijn om te komen tot een koppeling van Vlaamse en lokale agenda's. Het zou na de oproep mogelijk moeten zijn om al met drie gebieden te starten.

Het stadsregionale perspectief is volgens de heer Stalenhoef zeer belangrijk, omdat het voortbouwt op de principes van het RSV, maar tegelijk een link kan leggen met het BRV en de doelstellingen uit het witboek Interne Staatshervorming. Het laat ook toe de actieprogramma's van de vroegere afbakeningsprocessen mee te evalueren en te evolueren naar (ruimtelijke) actieprogramma's waaraan een concreet bestuurlijk overleg tussen de drie bestuursniveaus kan worden gekoppeld. Bij de totstandkoming van de oproep en de verdere opvolging is er een concrete samenwerking opgezet met de afdeling Stedenbeleid, waar de afstemming met de tweede generatie stadscontracten aan de orde is, net als met een studieopdracht rond 'ontwerpend onderzoek'.

Publicatie

Er is een publicatie in voorbereiding. Het hele departement en velen daarbuiten, zoals de projectcoördinatoren, werken eraan. Ze moet alle strategische projecten in de kijker zetten en trends en evoluties weergeven. De publicatie is voorzien voor de zomer van 2012.

II. BESPREKING

1. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Pieter Huybrechts* wil van de minister een antwoord inzake het VSGB. In het RUP is ervoor gekozen om in bepaalde zones van het planningsgebied de beperking van maximaal twee bouwlagen op te heffen. Concrete invulling van de maatregel moet via ministeriële omzendbrief gebeuren. Het lid is van mening dat een uitbreiding van de bouwlagen een verdere noodlottige verfransing in de hand zou werken. Hoever staat de minister met de desbetreffende omzendbrief?

De heer *Lode Ceyssens* onderstreept dat een omslag naar het BRV voor zijn fractie pas kan als het RSV gerealiseerd is, meer bepaald het principe van de ruimtebalans daarin moet bewaard blijven.

Inzake de afbakening van het buitengebied is er vaak verwijzing naar de wisselwerking met de instandhoudingsdoelstellingen. Kunnen die laatste ruimtelijk geïntegreerd worden of niet? Vertraagt dat het afbakeningsproces niet, omdat een en ander niet gelijkloopt?

Bij de ruimtebalans stelt het lid vast dat in het RSV, bij de kortetermijnherziening, het bouwvrij agrarisch gebied uit de bindende bepalingen is gehaald. In een aantal ontwerpen van RUP gaat men echter nog ijverig op zoek naar bouwvrij agrarisch gebied. De heer Ceyssens begrijpt dat er soms goede redenen kunnen zijn om een gebied bouwvrij te maken, maar het agrarische gebied beschouwt hij al als grotendeels bouwvrij door de specificiteit van de stedenbouwkundige vergunningen die enkel constructies toelaten in functie van de landbouwactiviteit. Voorts verwijst het lid naar de regeling voor zonevreemde gebouwen. De heer Ceyssens vindt dat men te ver gaat in het zoeken naar bouwvrij agrarisch gebied, zelfs met een vrijstelling rondom bestaande bedrijfszetels. Wat met bedrijfsverplaatsingen weg van of uit een dorpskern omwille van een goede ruimtelijke ordening?

De heer Ceyssens komt nog terug op de kwantitatieve doelstellingen die de Vlaamse Regering zichzelf heeft opgelegd (beslissing van de Vlaamse Regering van 7 mei 2010 over AGNAS). Die doelstellingen worden niet gehaald. Zijn er daarvoor aanwijsbare redenen? Komt er een inhaaloperatie?

Het lid leest in de presentatie dat er over de vernieuwde aanpak van AGNAS een globale tevredenheid leeft. In welke mate apprecieert de administratie zelf de nieuwe aanpak?

Wordt de nieuwe methodiek toegepast op alle delfstoffen of zijn er prioriteiten? Wordt de methode ingebed in de totale ruimtelijke aanpak of komen er specifieke planinitiatieven op dit vlak?

De heer Ceyssens vindt DSI een goed initiatief. Als het project operationeel is op 1 januari 2013, betekent dit dan dat het gebiedsdekkend alle plannen bevat of dat ze vanaf dan kunnen worden ingevoerd?

De heer *Dirk Peeters* wil weten of de methodiek voor de instandhoudingsdoelstellingen wordt gekoppeld aan de door Europa gevraagde monitoring.

Heeft de evaluatie van de kapitaalschaderegeling, die gemaakt wordt in relatie met het Mestdecreet, een wijziging daarvan tot doel of is zij beperkt tot een inventarisatie van de knelpunten?

Het lid vraagt ook meer uitleg over de relatie van de plan-MER Ranst Zwaaikom met het ENA-onderdeel De Keer in dezelfde regio.

Vervolgens informeert hij of het in het kader van de digitalisering voortaan ook mogelijk wordt om langs die weg openbare onderzoeken bekend te maken en bezwaren in te dienen. Hoe wordt met het oog op de gemeentelijke input, de achterstand van sommige gemeenten met het ontsluiten van het vergunningenregister weggewerkt?

Hoeveel bedragen de bijkomende middelen voor strategische projecten in 2012?

De heer *Wilfried Vandaele* sluit zich aan bij de vraag naar de bijkomende middelen voor de strategische projecten. Het lid wil ook weten of nu al meer informatie kan gegeven worden over de evaluatie van de kapitaalschade. Tegen wanneer is de studie over de robuustheid van de gewestelijke RUP's klaar?

Mevrouw *Tinne Rombouts* ziet de voordelen in van gelijktijdige afbakening in het kader van verschillende processen in de voorbereiding van hetzelfde RUP, bijvoorbeeld van het Sigmaplan of de bekkenbeheerplannen die worden meegenomen in een RUP. Maar hoe gebeurt de afstemming van de verschillende processen?

Het gebeurt dat het ene proces het andere opvolgt en dat kan voor de betrokkenen als onduidelijk en soms zelfs bedreigend overkomen. Worden ook de effecten van het geheel in kaart gebracht? Het lid stelt vast dat de milieueffecten en landbouweffecten worden voor sommige processen worden bestudeerd en voor andere dan weer niet. Het totaalbeeld lijkt vaak te ontbreken.

In het kader van een ontwerp van RUP kan vaak nog geen duidelijkheid worden gegeven over de consequenties van een overdruk. Klopt het dat men in het overleg in het kader van AGNAS op het obstakel botst dat de overdrukken te onduidelijk zijn op het vlak van consequenties en compensatie-instrumenten, en dat dit voor terughoudendheid zorgt?

Inzake de onderlinge wijziging van harde bestemmingen (bijvoorbeeld van industrie naar wonen) wil mevrouw Rombouts weten of die onmiddellijke compensatie vereisen. Zij stelt namelijk vast dat, hoewel het totale RSV-evenwicht tussen hard en zacht daarmee niet verandert, in de praktijk toch strikte compensaties worden gevraagd.

De heer *Bart Martens* stelt vast dat de doelafstand in de realisatie van natuur en bos groot blijft. Hij vraagt of de ervaring met het coördinatieplatform van AGNAS leert dat de wil en de hoop bestaat om die achterstand in te lopen. Leverde de evaluatie van de kapitaalschaderegeling in relatie met het Mestdecreet voorstellen op die de afbakening van de open ruimte kunnen versnellen? Zou Vlaanderen, om tijd te winnen, niet de Nederlandse weg kunnen opgaan om bestemmen en inrichten samen te brengen in omgevingsplannen in de plaats van ze een voor een te behandelen? De tijd tussen het bestemmen en het inrichten van bijvoorbeeld een natuurgebied of agrarisch gebied zou op die manier kunnen worden ingekort.

In de planning voor 2012 merkt de heer Martens de afwezigheid van het RUP voor het stadsrandbos in Antwerpen op, waarvan de voorbereiding in de vorige regeerperiode al ver gevorderd was. De stadsrandbossen worden nochtans als speerpunt genoemd in het Vlaamse regeerakkoord. Wat is de stand van zaken? Een aantal lokale besturen lijkt een initiatief van de provincie af te wachten. Kan er een delegatie aan het provinciebestuur worden gegeven?

Tot slot suggereert hij om een aparte aanpak voor te schrijven voor planningsinitiatieven in het kader van integraal waterbeleid, meer bepaald het in kaart brengen van de signaalgebieden, de harde gewestplanbestemmingen in effectief overstromingsgevoelige gebieden. Het is thans niet duidelijk welke overheid (de waterloopbeheerder of het gewest) welk planningsinitiatief moet nemen. De heer Martens pleit ervoor om van overstromingspreventie een speerpunt te maken van het ruimtelijke beleid en in dat kader een aparte categorie strategische projecten te overwegen.

2. Antwoorden

AGNAS

De heer *Christophe Vandevoort* bevestigt dat alles in het werk wordt gesteld om de wisselwerking met de instandhoudingsdoelstellingen te garanderen. Volgens de planning worden alle instandhoudingsdoelstellingen nog in 2012 goedgekeurd. Eens de gebiedsspecifieke instandhoudingsdoelstellingen definitief vastliggen, zal dat de ruimtelijke planners meer houvast bieden.

Over bouwvrije agrarische gebieden heeft nooit iets in de bindende bepalingen van het RSV gestaan en ook in het richtinggevende deel is op dat punt niets gewijzigd. Er wordt op dezelfde manier met deze gebieden omgegaan dan voor de herziening van het RSV.

Het is volgens de spreker nog te vroeg om te beoordelen of de kwantitatieve doelen met de nieuwe aanpak zullen gehaald worden, veel processen zitten nog in de voorbereidende overlegfase. De belangrijkste vernieuwing in de aanpak noemt hij zelf het agenderen van gebieden in samenspraak met partners en gekoppeld aan andere processen en uitvoeringsgerichte projecten. In die op realisatie gerichte strategie worden bestemming en inrichting nu al nader tot elkaar gebracht, en is maximale afstemming een doelstelling. RUP's op zich zijn geen doelstelling. In het verleden werden vaak grote en mooie bestemmingsplannen gemaakt die nadien nooit gerealiseerd zijn.

Het instrument RUP wordt nu selectief ingezet en bij de agendering wordt nagegaan in welke gebieden concrete inrichtingsprojecten in voorbereiding zijn of welke partners zich engageren om na de opmaak van het plan de bestemming te gaan realiseren. Dat komt al deels tegemoet aan de vraag van de heer Martens naar het werken met omgevingsplannen. En het is net door een gebiedsgericht ruimtelijk planningsproces voor een ruimer gebied op te zetten dat de verschillende projecten of sectorale initiatieven op elkaar afgestemd geraken en er een beter zicht op de cumulatieve effecten op milieu of landbouw komt. Op die manier wordt getracht een cascade aan plannen te vermijden, zoals door mevrouw Rombouts gevraagd.

In de evaluatie van de kapitaal- en gebruikersschade is inderdaad gebleken dat de bestaande generieke regelingen tot automatische consequenties leiden die maatwerk, gebiedsgerichte aanpak of overgangstrajecten verhinderen. Ze hebben ook onmiddellijk financiële consequenties. Vaak staat dat een consensus of een definitieve beslissing in de weg. De verbetervoorstellen die door het coördinatieplatform werden geformuleerd, worden nu verder op politiek niveau besproken. De afdeling Ruimtelijke Planning is er voorstander van om meer maatwerk mogelijk te maken. Een voorbeeld van maatwerk is om voor landbouwgronden die een andere bestemming krijgen eventueel in een ruime overgangperiode voor de huidige gebruiker te voorzien, bijvoorbeeld tot de pensioenleeftijd van de huidige gebruiker.

Ook wat de overdrukken betreft, moet de optie zijn om de verschillende processen in een gebied in één samenhangend verhaal te brengen, al nuanceert de spreker wel dat men de onduidelijkheid van bepaalde overdrukken niet moet mythologiseren. De administratie informeert zo goed mogelijk over de consequenties maar kan natuurlijk niet garanderen dat de regelgeving nooit meer verandert. Op het terrein wordt die garantie vaak wel gevraagd.

Voor de signaalgebieden, die worden meegenomen in afbakeningen, is een aanpak op maat wenselijk. Zoals bij militaire domeinen komt het erop aan geval per geval te kiezen of een lokale (gemeentelijke, provinciale) aanpak dan wel een gewestelijke oplossing aangewezen is.

De heer Vandevoort vermeldt nog dat op planniveau geen formele compensatieregeling bestaat voor de omzetting van harde bestemmingen naar harde bestemmingen. Dergelijke wijzigingen worden wel meegenomen in de ruimtebalans.

Mevrouw *Tinne Rombouts* pleit ervoor om de verschillende plannen niet alleen op elkaar te leggen, maar nog verder te gaan en ze in elkaar te schuiven, zodat de druk vermindert. Mogelijk vormen de sectorale wetgevingen daartoe nog een knelpunt. De eventuele effectrapportage zou ook pas dan, na het in elkaar schuiven van de plannen, moeten plaatsvinden.

Minister *Philippe Muyters* sluit zich aan bij deze opmerking en belooft de mogelijke belemmeringen in de sectorale regelgeving na te gaan.

Stadsrandbossen

De heer *Christophe Vandevoort* bevestigt dat het planningsproces voor een stadsrandbos Antwerpen nog op het programma staat. Ook hier is het opmaken van een RUP geen doel op zich maar zal er vooral een uitvoeringsgericht proces in samenwerking met de lokale besturen opgezet worden, waarbij naast de planvorming ook ingezet wordt op het realiseren van concrete projecten op het terrein. Lokale besturen verenigden zich onder impuls van de provincie Antwerpen daartoe in een samenwerkingsverband 'Landschapspark Antwerpen Zuid', waarvoor ook een strategisch project is aangevraagd. Via dat forum zal verder vorm gegeven worden aan de ontwikkeling van de randstedelijke open ruimte ten zuiden van Antwerpen, inclusief de bosuitbreiding.

Strategische projecten

De heer *Gerard Stalenhoef* vult aan dat de signaalgebieden al aan bod kwamen in bepaalde strategische projecten, onder andere de Demervallei waar een bepaalde consensus is bereikt over een voorstel tot schrapping van een woonuitbreidingsgebied bij Averbode. Die consensus wordt nu verder meegenomen in de plan-MER en de herbestemming in het kader van AGNAS. De spreker bevestigt het belang van maatwerk wat de signaalgebieden betreft.

De begrotingsmiddelen voor de bijkomende oproep voor strategische projecten bedragen in 2012 ongeveer 600.000 euro, goed voor de selectie van drie projecten.

ENA / Poorten

De Vlaamse Regering besliste in 2004 al om een onderscheid te maken tussen de zoekzones, zoals Ranst Zwaaihoek of Genk Zuidoost en anderzijds Wommelgem/Ranst (en de Hoge Keer en Kappelveld). Voor dat gebied werd in 2008 een apart proces opgestart (inrichtingsstudie, ontsluiting) dat geen voorwerp uitmaakt van de huidige globale plan-MER ENA. In het coördinatieplatform ENA werd beslist na de eerste fase van Wommelgem/Ranst dit proces tijdelijk op te schorten en eerst de ontsluitbaarheid (op een hoger schaalniveau) te onderzoeken. Deze afspraken kwamen tevens aan bod in de beslissing van de Vlaamse Regering van 23 december 2011 over Poort Oost, waar de procedurele koppeling is gelegd met de grote mobiliteitsprojecten in de regio. Ranst Zwaaihoek werd in 2004 als zoekzone aangewezen, wat betekent dat eerst onderzoek nodig is voor de Vlaamse Regering er een beslissing over neemt. Omdat de plan-MER de afronding nadert, verwacht de heer Stalenhoeve dat over deze gebieden nog in 2012 een beslissing kan worden genomen.

Delfstoffen

Wat de oppervlaktedelfstoffenzones en de nieuwe methodiek betreft, attendeert de spreker op lopende planningsprocessen en enkele strategische projecten, met name de grindwinning in de Maasvallei, een gebiedsgericht project dat de krachtlijnen van het gewijzigde Grinddecreet volgt, en de kleiontginning in de Rupelstreek. In dat laatste zorgt de provincie voor een deel van de coördinatie, waarin ook nabestemming op langere termijn en herbestemming een plaats krijgen. Voor verschillende typen ontginning ontstaan zo nieuwe vormen van (gebiedsgerichte) aanpak.

De spreker merkt op dat, onder meer bij de strategische projecten, het bundelen van overleg, instrumenten en middelen steeds meer en bewuster gebeurt en dat de lineaire planning van vroeger dan ook steeds meer wordt verlaten. Er is bijvoorbeeld al een grotere interactie tussen de strategische projecten en lopende RUP's. Ook sectorale instrumenten zoals inrichtingsprojecten, signaalgebieden, stationsomgevingen en stadsvernieuwingsprojecten worden steeds meer meegenomen in de planning en op die manier in elkaar geschoven.

DSI

De heer *Peter Willems* legt uit dat het DSI-project momenteel nog volop in de analytische fase zit. Het Vlaamse Gewest werkt daarin samen met gemeenten en provincies. Doel is om de technologie klaar te hebben op 1 januari 2013, zodat vanaf dan met de nieuwe, digitale methode kan worden gewerkt. Voor de regelgeving wordt met de lokale partners naar een voor iedereen haalbaar evenwichtspunt gezocht. De bedoeling is noch de snelle gebruikers af te remmen, noch de overheden die zwak scoren inzake technologie te blokkeren.

Op dit moment wordt nog bekeken of dit uitwisselplatform het meest geschikte is voor bezwaarschriften, die in het kader van de privacywetgeving in elk geval steeds geanonimiseerd moeten worden. Als blijkt dat die mogelijkheid wenselijk is, wordt zij misschien opgenomen in een tweede fase, maar zeker nog niet in de eerste.

Wat de achterstand inzake de vergunningenregisters betreft, wijst hij op een initiatief bij de administratie waarin de ontvoogding herbekeken wordt en maatregelen worden voorbereid met het oog op betere begeleiding van gemeenten indien nodig.

De heer *Bart Martens* vindt het belangrijk dat de verschillende overheden hun voorname inzake planopmaak in een zeer vroeg stadium aan elkaar ter kennis brengen. Dit om te vermijden dat verschillende bestuursniveaus naast elkaar een planningsinitiatief starten. Hij vraagt of het de bedoeling is dat het uitwisselingsportaal DSI ook daarvoor gebruikt wordt.

De heer *Peter Willems* bevestigt dat niet alleen de definitieve plannen maar ook de ontwerpen en voorontwerpen in het portaal moeten komen. Eens dat op punt staat, zou men nog verder naar voor in het traject kunnen gaan en ook in de informele overlegfase al informatie uitwisselen, voor zover die kan worden gestructureerd.

Andere thema's

Minister *Philippe Muyters* antwoordt dat een beslissing over de bouwlagen in het kader van het RUP VSGB op korte termijn aan de Vlaamse Regering wordt voorgelegd.

De mededeling van de heer Ceyssens over de uitvoering van het RSV en de omslag naar het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, neemt hij mee.

De heer *Peter David* deelt mee dat de studie over de robuustheid van plannen en de arresten van de Raad van State in juli 2012 wordt afgerond.

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* miste in de uiteenzetting aandacht voor de communicatie over de procesgang van de gewestelijke RUP's. In de praktijk laat het gewest dat aan de lokale besturen over, terwijl het Departement Ruimtelijke Ordening daar zelf middelen zou moeten voor inzetten. De Vlaamse Landmaatschappij heeft een interessant inspraakproject lopen onder de naam 'Praten met Maten', waarbij getracht wordt een draagvlak te bereiken voor uitvoeringsplannen.

Minister *Philippe Muyters* onderstreept dat met dat aspect wel degelijk rekening wordt gehouden en noemt de infomarkten die door het departement worden georganiseerd als innovatief voorbeeld. Communicatie wordt dus niet verwaarloosd.

Bart MARTENS,
voorzitter

Dirk PEETERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AGNAS	afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur
APA	algemeen plan van aanleg
BPA	bijzonder plan van aanleg
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
C-AGNAS	coördinatieplatform AGNAS
DSI	Digitale Stedenbouwkundige Informatie
ENA	Economisch Netwerk Albertkanaal
GIS	geografisch informatiesysteem
MER	milieueffectrapportage
RSV	Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
SARO	Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed
SHIP	Strategisch Haveninfrastructuurproject
VLACORO	Vlaamse Commissie voor Ruimtelijke Ordening
VSGB	Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel